

iparban a kartellek következményeképpen magasabb árak fog-
nak kialakulni. Ha az árakban felfelé menő tendencia is van,
ennek más okai vannak: a nyersanyagok és a munkabérek
drágulása — amely folyamat ugyancsak világfolyamat —
tehát mi sem vonhatjuk ki alóla magunkat. A világartellek
ellen egy kis ipari állam vállalatai nem vehetik fel a ver-
senyt. Ebben a harcban az erők annyira egyenlőtlenek, hogy
kétségtelen a kisebb anyagi eszközökkel rendelkező vállalat
pusztulása és mert a magyar törvényhozás hatásköre az or-
szág határain túl nem terjedhet és nem szabhat irányt a
lényegesen nagyobb gazdasági tényezők fejlődésének, nem
tudok abban hinni, hogy nálunk a kartellek kérdése törvény-
hozással, mindenkire megnyugtató módon legyen rendezhető.
Szerintem a vállalatok sorsa ma sokkal inkább függ attól az
államhatalmat képviselő kormány jóakaratótól mint valaha
és így az egészséges gazdasági programot követő kormány-
nak számos eszköze van arra, hogy a kartellek működését
befolyásolja.

GAZDASÁGI SZEMLE

Exportpolitika. A magyar Exportpolitika új iránya ah-
hoz a vitához fűződik, amely a külkereskedelmi mérleg passz-
szivitása körül alakult ki. Azok a vizsgálódások, amelyek a
mérlegpasszivitás problémáiról folytak, sok tekintetben vilá-
gosságot derítettek a magyar gazdasági politika hibáira és
tévedéseire. A gazdasági protekcionizmus doktrinör hívei is
észrevették, hogy a külkereskedelmi mérleg merkantil elmé-
lete nem fejezheti ki annak igazi jelentőségét. Az az esztendő,
— 1927. — amely 346 millió külkereskedelmi passzívájával a
figyelem központjába terelte a külkereskedelmi mérleg problé-
máját, gazdaságilag jó esztendő volt. A készárubehozatal az
összes behozatalnak mintegy 25%-át tette ki, az import fen-
maradó 75%-a nyersanyagok és félkészgyártmányok között
oszlott meg. Ebből a vámvédelem dogmatikus hívei is kény-
telenek voltak azt a következtetést leszűrni, hogy a behozat-
al növekedése a fogyasztás növekedéséhez aránylott, ami a
gazdasági konjunktura szempontjából kedvező tünet.

Az 1928. évben szeptember végéig 280 millióval volt
passzív a kereskedelmi mérleg, a 853 millió behozatalnak
minthogy 30%-a volt készáru, a fenmaradó 75% megoszlott a
nyersanyagok és félkészgyártmányok között. Miután a bel-
földi termelés 1927-ben jelentékeny, 1928-ban pedig néhány
stagnáló iparág kivételével kisebb mértékben ugyan, de foly-
tatta terjeszkedését és növekedését, nyugodtan lehet állítani
azt, hogy a *mérlegpasszivitás problémáját a kiviteli oldalon*

kel vizsgálni, mert a behozatal, arányos fejlődést mutatva a belföldi termeléssel, nélkülözhetetlen, organikus feltétele gazdaságunk nyugodt fejlődésének.

A magyar kereskedelmi mérleg passzivitását megszüntetni nem lehet. *Susat*, a német statisztikai hivatal igazgatója, nagyon helyesen mutatott rá arra, hogy a passzivitásnak legfőbb oka az, hogy a passzív mérlegű országban olyan tökeszükséglet áll fenn, amely a tőkeképződést felülmulja. Magyarország kétségkívül azoknak az államoknak a sorába tartozik, amelyek tőkebehozatalra szorulnak és ha a behozatali és termelési statisztikák arra mutatnak, hogy a behozatal nem szorította vissza a belföldi termelést, hanem jórészt éppen annak nyersanyag és félkészgyártmányszükségletek ellátására szolgált, akkor megerősítve látjuk azt a véleményünket, hogy, kevés kivétellel, *nem éltünk vissza a külföldi tőke felhasználásával* és a külföldi kölcsönöket nem improduktív célokra használtuk fel. Ebből a szempontból mindenesetre bírálható lenne pénzügyi politikának az az utóbbi évben kialakult törekvése, hogy a külföldi tőkeimportot korlátozza. Ugyancsak *Susat* írja, hogy az ország jóléte szempontjából teljesen közömbös, hogy nyersanyagot, készgyártmányokat, vagy luxuscikkeket importálnak. *Nem azok vették fel a külföldi kölcsönt, akik a luxuscikkeket vásárolják*, mert az utóbbiak nem a kölcsönből, hanem jövedelmükből fizetik meg a luxusárakat. A kölcsönöket tulnyomórészt produktív célokra használják fel. Ezt az elméletet igazolja a külkereskedelmi mérleg alakulásával párhuzamosan fejlődő gazdasági élet. A községek és törvényhatóságok beruházásainál történt kisebb-nagyobb könnyelműségeken kívül semmi okunk sincsen arra, hogy a külföldi kölcsönök behozatalával szemben akadályokat támasszunk.

A mérlegvitának pozitív eredménye a gazdasági közvéleménynek átalakulása volt. Láthatóvá lett, hogy *a mérlegpasszivitás csökkentését csak reális exportpolitikával érhetjük el*. Ennek a reális exportpolitikának azonban eljátszottuk alapfeltételeit akkor, amikor kereskedelmi politikánkban a gazdasági érdekeket külpolitikai érdekek alá rendeltük. Az összel megindult és félbeszakadt magyar-német kereskedelmi szerződéses tárgyalások már világosan mutatták, hogy a magyar kereskedelempolitika zsákuccába került. Németország Európa legnagyobb mezőgazdasági fogyasztó piaca. Ha a magyar mezőgazdaság a német piac ellátására rendezkedhetne be, megoldódna agrártermelésünk válsága. Egyelőre azonban a magyar agrárexport szerepet sem játszik a német piacon. Németország 4½ milliárd márkás állat- és élelmiszerimportjából egy millió sem jut Magyarországra, a főbbi mezőgazdasági nyerstermény importból, amely 7 milliárd márkát meghalad, 2,800.000 márka került ki Magyarországból.

Fel kellett adni minden pozíciókat Hollandia, Dánia és Olaszország előtt, amelyek elárasztják a német piacot. Attól kell félni, hogy a magyar agrárexport számára nem is fogjuk tudni visszaszerezni a német fogyasztást, mert kisebb jelentőségű kereskedelmi szerződéseinkben kiszolgáltattuk azokat a fegyvereket, amelyekkel talán sikerült volna Németországot állategészségügyi egyezmény kötésére bírni. Gazdaságilag alsórendű relációkban, Franciaországgal és Olaszországgal kötöttünk olyan szerződéseket, amelyekben lemondottunk olyan ipari vámvédelemről, amelyet a legtöbb kedvezmény jogán ma Németország használ ki. Kereskedelmi politikánk súlyos balépei legerősebb támaszától fosztották meg exporttörekvéseinket.

A reális exportpolitika másik súlyos akadály a magyar mezőgazdasági termelés költségeinek nagysága. A népszövetség gazdasági bizottságának statisztikái szerint *az európai agrárállamokban, Bulgária kivételével, a magyar mezőgazdaság termelési költségei a legmagasabbak.* Emellett mezőgazdaságunk termelése minőségileg visszafejlődést mutat a háboru előtti állapotokhoz képest. A buzanemesítés a magyar buzatípusokat lerontotta. Amíg a háboru előtti buza-terképek szemléltetőleg mutatták a magyar buzafélék minőségét, addig most a legkülönbözőbb nemesített magvak termelése folytán a buza-terképek használhatósága megszűnt, a magyar buza-terképek elvesztek. Jól tudjuk, hogy malomiparunkat felelősség terheli a magyar liszt minőségi csökkenéséért. A jóformán csak a háboru óta kialakult, de exportstatisztikánkban már negyedik helyre ugrott baromfi- és tojásexport baromfitenyésztésünk primitív volta miatt szorult háttérbe az olcsóbban és jobban termelő orosz és lengyel exporttal szemben.

Örvendetesen emelkedett mezőgazdasági exportunkkal szemben ipari exportunk, amely a liszt-kivétel beszámításával összes exportunknak már mintegy 40%-át éri el. Az ipari export lassu növekedése azonban nem elégítheti ki az agrár Magyarországot és így *érthető, ha minden törekvés az agrár-kivétel fejlesztésére összpontosul.* Ezt a célt nagyon jól szolgálhatta volna a most megalakuló Magyar Külkereskedelmi Intézet, ha a földművelésügyi kormány az exportfejlesztés egységes irányításának megbontásával nem szakította volna ki a mezőgazdasági exportot a Külkereskedelmi Intézet hatásköréből. Az agrár-export érdekeknek ez az állandó elkülönítése, a mezőgazdaságnak és a kereskedelemnek az az érthetetlen szembeállítás, amely földművelésügyi kormányzatunk politikájának tengelyében áll, végtelenül káros és veszedelemes. Minden tárgyilagos gazda is jól látja, hogy nem a kereskedelem szervezetlensége, hanem a már fentebb említett okok: kereskedelempolitikai tévedéseink és az agrártermelési

költségek nagysága akadályozzák kivitelünk növekedését. Nem szabad a kereskedelmet arra kényszeríteni, hogy vádlóival szemben védelmül rámutasson arra a harmadik körülményre is, ami a mezőgazdasági exportnak talán legsúlyosabb kerékkötője: *mezőgazdasági termelésünk szervezetlenségére, termelésünk primitív voltára*. Nem szabad struccpolitikát üzni és tudomásul kell venni, hogy ma már a német piac, vagy Svájcban a magyar búzának kedvező árpozíciója mellett is az amerikaiat vásárolják szívesebben. A földművelésügyi kormányzat figyelmét mezőgazdaságunk modernizálására kellene koncentrálni és meg kellene szüntetni a földművelésügyi miniszteriumnak aktív beavatkozását a mezőgazdasági termények értékesítésébe. Helyesen mondotta a gazdák körében a földművelésügyi miniszter, hogy az államnak nem lehet feladata üzleteket kötni. Ezt a miniszteri nyilatkozatot ki kellett volna egészíteni azzal, hogy nem lehet feladata közvetve se beavatkozni az értékesítés lefolyásába. A szövetkezetek támogatása, a privilégiumok osztogatása, a — ha nem is titkosan, — de intímen engedélyezett refakciák nem szolgálhatják azt a célt, ami végül is az agrártársadalom objektív érdeke: a kereskedelem megerősödését, az értékesítés zavartalanságát.

A magyar exportpolitika, amely a maga realitását abból a belátásból szűrte le, hogy külkereskedelmi mérlegünk passzivitása nem a behozatali oldalon, csak a kiviteli oldalon mérsékelhető, ezt a realitását csak akkor őrizheti meg, ha a mult századbeli klasszikusok hagyományait szem előtt tartja és megőrzi a termelő erő harmóniáját. Nem szabad az export fejlesztését másodlagos tényezőknél elkezdni, hanem vissza kell térni a termeléshez, amelynek erőteljes és intenzív reformja nélkül reális exportpolitika nem képzelhető el. Ha a magyar mezőgazdaság szakit konzervatív szokásaival és a magyar gazda nem a maga kis háztartása, hanem a müncheni, berlini és londoni piac számára fog termelni, akkor fognak csak elérkezni az export fejlesztésének ahhoz az állomásához, amikor az értékesítésnek átszervezését is napirendre lehet tűzni.

Varannai Aurél.

Dr. Nizsalovszky Endre miniszteri
osztálytanácsos

most megjelent új könyve:

A zálogjogok és a telki teher

A könyv bolti ára 6 P
